



# Jaarverslag 2019



# Voor(uit)woord

Voor u ligt jaarverslag 2019 van Stichting Jeugd en Samenleving (JES) Rijnland.

Wij zijn trots. Trots op ons werk dat zo nodig is voor kinderen die opgroeien in kwetsbare omstandigheden. We lezen het overal. De ongelijkheid in de wereld neemt toe. Ook in Nederland. 'Ieder kind recht op ontwikkeling', we kunnen het niet vaak genoeg zeggen. JES brengt deze missie samen met (onderwijs) partners en een groeiend aantal vrijwilligers in de praktijk.

Met ons krachtige en diverse team dat bestaat uit goed opgeleide professionals, vrijwilligers en gemotiveerde stagiaires is het ook in 2019 gelukt om met onze werkwijze meer gezinnen te bereiken die extra aandacht nodig hebben. Via onze programma's kunnen zij zich ontwikkelen, zich verbinden met elkaar, met anderen en met belangrijke voorzieningen in de buurt. We blijven daarbij goed luisteren naar de kinderen, jongeren en hun ouders. Wat zij nodig hebben om hun talenten te ontwikkelen en mee te doen in de samenleving. Dat geeft ons richting.

JES heeft in 2019 haar koersdocument 'Samen Werken aan Gelijke Kansen' uitgebracht. We zijn direct begonnen onze

voornemens in praktijk te brengen. Door mooie verbindingen aan te gaan met (Rijks)musea zoals Boerhaave en Naturalis. Door nog intensiever samen te werken met peuter- en kinderopvang, scholen, bibliotheken, GGD en vele andere organisaties om ons heen. Door ons regionaal, landelijk en internationaal aan te sluiten bij kennisnetwerken en waardevolle bewegingen. De komende jaren blijft het spannend om continuïteit te kunnen blijven bieden. Het sociaal domein is volop in beweging en in de stad Leiden, waar JES is geboren, zijn nieuwe uitvoeringsorganisaties in wording. Wij vertrouwen erop dat we ook met deze nieuwe collega-organisaties een goede samenwerking tot stand kunnen brengen.

Namens het team van JES danken wij de gemeenten, opdrachtgevers en partners voor hun vertrouwen. Bijzonder veel dank gaat uit naar onze vrijwilligers. Zonder jullie kunnen wij nooit zoveel gezinnen bereiken en vooruithelpen.

Carolien de Groot  
directeur-bestuurder

Op het moment dat dit jaarverslag verschijnt, zitten we midden in de **Coronacrisis**. Juist nu merken we hoe belangrijk ons werk is voor kinderen die opgroeien in kwetsbare omstandigheden. We zijn geraakt door de enorme inzet en creativiteit van onze collega's, stagiaires en vrijwilligers, die er alles aan doen om in contact te blijven met gezinnen die het moeilijk hebben. We zijn dankbaar voor de spontane hulp van organisaties en burgers, in de vorm van boeken, laptops, persoonlijke hulp en aanmoediging. We zijn heel tevreden over de goede samenwerking met scholen en gemeenten. En zijn blij verrast door de veerkracht van veel gezinnen die er in moeilijke omstandigheden in slagen om van iedere dag iets moois te maken. Laten we goed voor onszelf en elkaar blijven zorgen!

*Het team en vrijwilligers van JES Rijnland*



# JES Rijnland: het waarom, wat en hoe

**JES werkt vanuit de overtuiging dat kinderen en jongeren gelijke rechten hebben op kansen, in het onderwijs en in de samenleving. JES helpt deze kansen te vergroten door kinderen en ouders actief op te zoeken en door samen met hen programma's te ontwerpen en uit te voeren. Programma's die leiden tot leren, contact maken en genieten, én die verbinding tot stand brengen met waardevolle voorzieningen in de buurt.**

## Waarom bestaat JES?

De sociaal-economische ongelijkheid in de samenleving neemt toe. Dat leidt tot ongelijkheid in ontwikkelingskansen voor de jeugd. JES zet zich daarom met liefde, betrokkenheid, daadkracht en professionaliteit in voor gelijke (onderwijs)kansen voor alle kinderen. *Ieder kind recht op ontwikkeling.* Dat is waar JES voor staat.

We vinden het belangrijk dat kinderen:

- opgroeien in een omgeving die hen stimuleert in hun ontwikkeling;
- gebruikmaken van belangrijke voorzieningen als vroege schoolse educatie (VVE), de bibliotheek en de speel- o -theek;
- goed voorbereid aan school kunnen beginnen;
- ondersteund en begeleid kunnen worden tijdens hun schoolloopbaan;
- verbonden worden en deelnemen aan en genieten van sociale, culturele, natuur- en sportieve activiteiten.

## Wat doet JES?

Met de vraag of behoefte van de jeugd en ouders als vertrekpunt, voert JES wetenschappelijk gefundeerde en tegelijkertijd praktische programma's uit. Programma's die bijdragen aan meer kansen voor kinderen. Dit doen we in de Gouden Driehoek thuis-(voor)school-wijk en rond vier thema's:

- ieder kind taal(v)aardig
- ieder kind heeft voldoende
- ieder kind (ver)kent de wereld
- ieder kind vitaal en vrolijk.

JES biedt de jeugd een breder perspectief op de toekomst en meer vertrouwen in het eigen vermogen. Ouders krijgen steun en versterking in hun rol als opvoeder. Kinderen en jongeren krijgen de kans hun interesses en talenten te ontdekken. Hiermee maakt JES het verschil voor de toekomstige generatie.

## Hoe doet JES dat?

Onze professionals, stagiaires en vrijwilligers geven tijd, ruimte en aandacht aan de deelnemers. Ze kennen de gemeenten waar we voor werken, de buurten, de straten en de huizen waar mensen wonen. JES is laagdrempelig, dichtbij, persoonlijk. Onze ondersteuning bestaat uit individuele begeleiding en uit groepsactiviteiten. We spreken met onze deelnemers over thema's, maken samen excursies, leggen de basis voor nieuwe sociale relaties en voor kennismaking met nieuwe werelden. JES gebruikt beproefde en veelbelovende methoden, ontwikkeld door universiteiten, hogescholen en partnerorganisaties. JES zorgt voor de beste lokale toepasbaarheid, en voert het uit!



# Ons bereik

**JES heeft ook in 2019 weer veel kinderen, jongeren en hun ouders bereikt. De belangrijkste aantallen zetten we hieronder op een rij:**

Het aantal **kinderen** dat deelnam aan JES-programma's..... **733**  
Het aantal **ouders** dat deelnam aan programma's en activiteiten van JES..... **745**

Aantal kinderen per leeftijd dat in 2019 deelnam:

0 tot 2 jaar: .....	<b>135</b>
3 en 4 jaar: .....	<b>111</b>
5 en 6 jaar: .....	<b>73</b>
7 en 8 jaar: .....	<b>59</b>
9 en 10 jaar: .....	<b>42</b>
11 en 12 jaar: .....	<b>165</b>
13 jaar en ouder: .....	<b>148</b>

Het aantal unieke huishoudens dat we dit jaar hebben geregistreerd, is minimaal **616**, maar in werkelijkheid flink hoger. Dit komt omdat we de deelnemers aan ouderbijeenkomsten niet op individueel niveau registreren.

## Ons werkgebied

JES werkt van oudsher voor veel Leidse kinderen en hun gezinnen. Maar meer en meer zijn we ook actief in de regio.

In de regiogemeenten voert JES niet alleen programma's met gezinnen uit. JES draagt ook op andere manieren bij. Zo werkt een van onze collega's regelmatig bij het CJG in Leiderdorp, en onderhoudt zo korte lijnen met ouders en professionals. Ook hebben we bijgedragen aan de ontwikkeling van het onderwijskansenbeleid in die gemeente. In Zoeterwoude participeren we in de VVE-klankbordgroep waarin aandacht is voor de kwaliteitsborging van VVE. De gemeente Voorschoten heeft *Voorschoten voor elkaar* de opdracht gegeven het (jeugd)welzijn in de gemeente vorm te geven. JES is opdrachtnemer voor deze welzijnsorganisatie. Tijdens het minisymposium *Naar een gezonder en vitaler Voorschoten* en het *Weekend van Voorschoten* heeft JES contacten gelegd met professionals en inwoners van Voorschoten. Het aantal deelnemers uit die gemeente groeit.

**Den Haag:** In 2020 kunnen we ook Den Haag toevoegen als partner. In 2019 zijn namelijk de voorbereidingen getroffen om *School's cool* ook ten goede te laten komen aan de Haagse jeugd. Wordt vervolgd!

## Onze deelnemers

Veruit de meeste van onze deelnemers vallen onder de beleidsmatige paraplu van 'Onderwijskansen'. Een laag inkomen, weinig opleiding, een beperkte taalvaardigheid in het Nederlands en een woning in de sociale woningbouw zijn indicatoren voor deelname aan onze programma's. In de gemeente Leiden concentreert ons werk zich daarom voor een belangrijk deel op de 'focuswijken'. Voor een gemeente als Leiderdorp richten we ons op bepaalde scholen. In Den Haag zijn we gestart op een grote school in een kwetsbare wijk met veel doelgroepopleerlingen. De achtergrondkenmerken van het onderwijsachterstandenbeleid vormen over het algemeen een goede richtsnoer voor het bepalen van onze inzet in een gezin.

## BEREIK PROGRAMMA'S JES



Het professionele oordeel van de JES-medewerker ter plaatse is echter altijd van groot belang. Want lang niet alle gezinnen met laagopgeleide ouders en een kleine beurs hebben ondersteuning nodig. En omgekeerd, zegt een mooi diploma of een 'goede' wijk ook zeker niet alles over de behoefte aan preventieve hulp. Een rapport als 'Het jonge kind in een snel veranderende stad' van Bureau Blaauberg (2019) maakt inzichtelijk dat het grofmazig kijken naar gezinnen niet altijd recht doet aan de diversiteit in de stad (en regio). In het kader hieronder geven we enkele voorbeelden van gezinnen die we bereiken en die niet helemaal passen in het beleidsmatige onderwijskansenprofiel.

Voor onze groepsactiviteiten voor ouders richten we ons vooral op onze eigen doelgroep, maar laten we bewust ook andere gezinnen toe. Zo dragen we bij aan meer ontmoeting en betrokkenheid in een wijk, in een gemeente.

• In de Leidse wijk Boerhaave woont een aantal Leidse- naren met Aziatische achtergrond. Het zijn expats met een laag inkomen, die een heel beperkt sociaal netwerk in de stad hebben. Ze hebben onder meer deelgenomen aan Jong Geleerd, Thuis Gedaan, VoorleesExpress en SLIM.

• Op diverse plekken in de regio werken we met gezinnen met een vluchtgeschiedenis (met of zonder status), die hoogopgeleid zijn.

• We voerden dit jaar het programma Opstapje uit bij een gezin met een Syrisch-Albanese achtergrond. Beide ouders zijn hoogopgeleid, maar hebben geen netwerk. Vader heeft geen verblijfsvergunning en moeder is chronisch ziek.

We werken veel met gezinnen die het Nederlands nog niet heel goed beheersen. Ze vertegenwoordigen samen wel een enorme rijkdom aan thuistalen!

- Afrikaans
- Amhaars
- Abadhi
- Arabisch
- Berbers
- Azeri Azerbeidzjaans
- Bosnisch
- Bulgaars
- Chinees
- Dioula
- Engels
- Farsi
- Dari
- Pasjto
- Fulah
- Ganda
- Grieks
- Gujarati
- Hindi
- Hongaars
- Indonesisch
- Italiaans
- Japans
- Koerdisch
- Mongools
- Nederlands
- Nepalees
- Oekraïens
- Pools
- Portugees
- Russisch
- Somalisch
- Spaans
- Tagola
- Filipijns
- Tamil
- Tigrinya
- Eritrees
- Turks
- Urdu
- Vietnamees
- Youriba

### TOP 5

van thuistalen van onze gezinnen:

- 1 Arabisch
- 2 Nederlands
- 3 Turks
- 4 Somalisch
- 5 Chinees

hos geldiniz

welkom

Willkommen

欢迎你

soo dhawow

fogadtatás

welcome

اهلا وسهلا

bienvenido

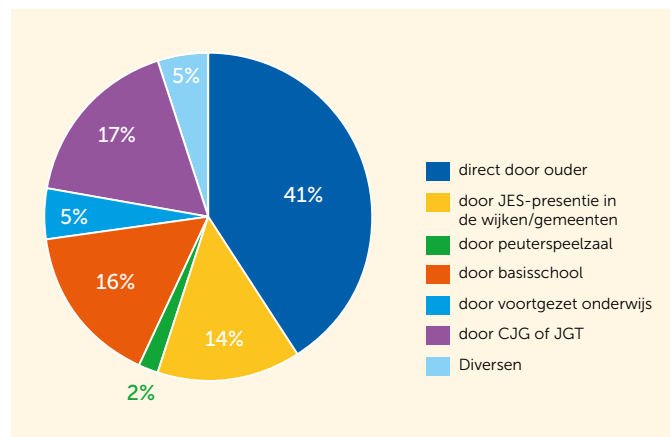
# Het DNA van JES Rijnland

Wat maakt JES Rijnland uniek? Wat zijn de ankers waar vanuit JES opereert?

Op de volgende pagina's lichten we ons DNA toe aan de hand van activiteiten en resultaten uit 2019.

## 1 Vinden en ondersteunen van moeilijk bereikbare gezinnen

JES richt zich in haar werk op (kinderen uit) gezinnen waar sociaal netwerk en/of financiële middelen beperkt zijn. Gezinnen waar ondersteuning in (schoolse) ontwikkeling van de kinderen niet vanzelfsprekend is. Contacten met onze doelgroep geven we vorm aan de hand van de 5 V's: *Vinden, Vragen, Verbinden, Volgen* en *Voltooien*. In 2019 hebben we veel nieuwe contacten met gezinnen opgebouwd (*vinden* en *vragen*). Deze gezinnen hebben zichzelf aangemeld of kwamen bij ons via een maatschappelijke organisatie:



Er is ten opzichte van vorige jaren een toename te zien van aanmeldingen via het basisonderwijs. We zijn blij met de steeds betere samenwerking met het onderwijs. Ook zien we dat ouders meer en meer zelf de weg naar JES weten te vinden. We ontmoeten hen op scholen, via een baby- en peutermarkt, tijdens de voorleesdagen of in de moskee. En ook hier zijn we blij mee. Want we geven hiermee onze vraaggerichte werkwijze vorm.

JES bouwt aan stevige contacten met gezinnen, via ouders. Afgelopen jaar hielden we meer dan:

- 374 geregistreerde telefoongesprekken
- 204 huisbezoeken
- 48 gesprekken op locatie in de wijk

Tijdens ons contact met ouders hebben we een luisterend oor geboden, met hen meegedacht en hen in contact gebracht met belangrijke instanties in de wijk. Zo brachten we meer dan 53 ouders en hun kinderen in aanraking met de bibliotheek, gidsten we 44 ouders met hun kleintjes naar de peuterspeelzaal, 23 naar de Speel-o-theek en zo'n 35 ouders naar plekken waar ze de Nederlandse taal kunnen leren of oefenen. Ook weten onze ouders nu beter de weg te vinden naar *Stichting Leergeld*, naar het wijkteam, de zwemvereniging en andere belangrijke voorzieningen in de buurt.



Een themabijeenkomst voor onze vrijwilligers met het onderwerp 'veilig signaleren', die we samen met het Jeugd en Gezinsteam verzorgden.

---

## VERTROUWEN EN VEILIGHEID

Soms maken we ons zorgen over een gezin. Over de ontwikkeling van het kind, het gezinssysteem of omdat het niet zo goed gaat met de ouder(s). Wij werken preventief en volgens de vernieuwde Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling. Om te voorkomen dat zorgen problemen worden, besteden wij extra aandacht aan deze gezinnen. Dat doen we samen met andere professionals, zoals het CJG, JGT, het Sociaal Wijkteam en Veilig Thuis. We hadden 19 zorggezinnen in 2019, waarvan er nu nog drie 'open staan'. In 2019 zijn onze medewerkers (weer) getraind in het werken met de vernieuwde Meldcode. Omdat ook onze vrijwilligers waardevol zijn in het 'vroeg signaleren', organiseerden we op 7 februari een themabijeenkomst voor vrijwilligers over dit onderwerp, samen met het JGT. Een waardevolle en belangrijke avond waaraan zo'n 30 vrijwilligers deelnamen.

In enkele gevallen signaleren wij onveilige situaties. In 2019 hebben we vanuit JES vier keer een melding gedaan bij Veilig Thuis. We prijzen ons gelukkig met onze samenwerking met Veilig Thuis; samen met hen dragen we bij aan preventie en zorgen we voor kinderen. Doordat we op hen kunnen vertrouwen, durven wij meer te signaleren.

Aandachtsfunctionaris Souhailla over haar taak: 'Als een collega zich zorgen maakt over een gezin of kind, dan zoekt deze een maatje binnen de organisatie en bespreekt de casus. Als de zorgen ernstig zijn, word ik als aandachtsfunctionaris betrokken. Samen vullen we een ernsttaxatieformulier in, om de situatie vanuit verschillende invalshoeken in kaart te kunnen brengen. Heeft het gezin een netwerk waarbij het terecht kan? Hoe gaat het met de algemene ontwikkeling van het kind, en van zijn broertjes en zusjes? Hoe is het contact tussen kind en ouders, is er sprake van affectie? Hoe zeer zijn ouders belast? Et cetera. Op basis van de uitkomsten, beslis ik samen met de betrokken collega wat de vervolgstappen moeten zijn. Indien nodig neem ik contact op met Veilig Thuis en leg de situatie voor (ouders blijven dan anoniem). Daarna nemen we altijd

contact op met de ouders en indien mogelijk met het kind. Met hen bespreken we onze zorgen en kijken samen naar oplossingen.'

### Voorbeelden van zorgdossiers:

'We hebben afgelopen jaar een gezin gehad, waarbij moeder en kind aangaven bij een JES-collega dat ze zich niet veilig voelden bij vader. We hebben met moeder haar netwerk in kaart gebracht en hebben haar geholpen contact op te nemen met Veilig Thuis. Ook maakten we ons een keer zorgen over de algemene ontwikkeling van een kind dat afwijkend gedrag vertoonde.

We hebben contact opgenomen met SPL, die vervolgens Alert4you inschakelde om in de groep te observeren. Een derde voorbeeld is dat van een gezin waar opvoedspanning was. Vanwege beperkte taalvaardigheid Nederlands van de ouder hebben we een meertalige medewerker gezocht die de opvoedspanning bespreekbaar kon maken en kon helpen verminderen.'



Souhailla Harsal

## JES ALS VERBINDENDE PARTNER

JES bereikt gezinnen die voor veel andere organisaties moeilijk vindbaar zijn. Daarom speelde JES ook dit jaar regelmatig een verbindende rol. Dit deden we bijvoorbeeld rond de Vakantietassenactie van Diaconaal Centrum De Bakkerij, in het kader van 'Kerk in actie'. De tas bevat allerlei spelletjes voor diverse leeftijden. Wij vulden de tas aan met de Vakantiepas, het Zomerboekje van JES en diverse tips en tops voor een leuke en leerzame zomer. JES-medewerkers bezorgden ze op plekken waar ze heel goed terecht kwamen. Daarnaast hebben we zo'n 40 zogenaamde SUN-bonnen uitgedeeld aan gezinnen. SUN staat voor Stichting Urgente Noden en zij stellen supermarktbonnen ter beschikking voor mensen met beperkte financiële

middelen. Dit soort werk tellen we niet in cijfers. Het hoort er wat ons betreft gewoon bij.

'Wauw, kijk mam!' spreekt Koumana (4) zijn enthousiasme uit, terwijl hij de spullen nieuwsgierig uit de Vakantietas haalt. 'Wat is dit? Kan je dat samen met mij doen?' vraagt hij JES-medewerker Michelle die de vakantietas bij hen thuis-bracht. Intussen is de jongste van de drie, Nagnouma (1), al aan het kleuren in een kleurboekje, terwijl Koumana al is afgeleid door een vlinder die hij zelf in elkaar kon schuiven. 'Kijk, hij kan heel hoog vliegen!' roept hij trots. Kadisha (6) puzzelt samen met mama een beeld van de Eiffeltoren. Er ontstaan leuke gesprekken over andere landen waar je allemaal kunt wonen. Heerlijk!



*Kadisha, Nagnouma en Koumana met de Vakantietas.*

### WERKEN VANUIT DE 5 V's

JES werkt vanuit een zelf ontwikkelde werkwijze, de 5V-methodiek.

De 5V-methodiek bestaat uit stappen die JES aanhoudt in het werken met kinderen en ouders:

**Vinden** van kinderen en hun gezinnen (via diverse kanalen)

**beVragen** van behoeften van kinderen en of hun ouders

**Verbinden** van kinderen of ouders aan JES-programma's en/of wijkvoorzieningen en activiteiten

**Volgen** van (de ontwikkeling) van kinderen en hun gezinnen

**Voltooien** of afronden van de relatie met de kinderen en gezinnen

Door deze stappen systematisch te verankeren in onze uitvoering, zijn we steeds weer beter in staat om onze preventieve opdracht optimaal waar te maken.



## 2 Stimulerende programma's

JES zet al jaren – vaak bewezen effectieve – programma's in om kansen van kinderen te vergroten. En met succes, ook in 2019!

### Aantal deelnemers aan programma's voor gezinnen met jonge kinderen

Opstapje.....	87
VoorleesExpress.....	139
Jong Geleerd, Thuis Gedaan.....	66
De Speelgroep.....	121

### Aantal deelnemers aan programma's voor leerlingen vanaf 10 jaar

WeekendKlas.....	51
Zomerschool.....	46
HuiswerkKamer.....	129
School's cool.....	74
Raad van Kinderen.....	20

### Aantal deelnemers aan programma's voor ouders

SLIM.....	84
Tel mee met taal.....	44
Ouders ontmoeten Ouders.....	204
Ouders Speelgroep/thuisprogramma's.....	413

### Programma's met en voor het jonge kind

**OPSTAPJE** Kinderen uit kwetsbare gezinnen lopen het risico om met een achterstand aan de basisschool te beginnen. Met dit programma laat JES ouders in de thuissituatie ervaren hoe zij hun kind – door samen te spelen en te leren – een goede start kunnen geven in het onderwijs.

Het is altijd een hoogtepunt in het jaar: de diploma-uitreiking van Opstapje. Op 26 juni 2019 was het weer zo ver. Twee jaar lang hebben ouders meegedaan aan Opstapje om ervoor te zorgen dat hun kinderen goed voorbereid zullen beginnen aan de basisschool, waar ze als ze vier zijn, heen zullen gaan. De uitreiking vond dit jaar wederom plaats in de prachtige trouwzaal van het Stadhuis en

dat maakte het allemaal éxtra feestelijk. Wethouder Paul Dirkse sprak de kinderen ook nog toe na de diploma-uitreiking: 'Dit is jullie eerste diploma, dat er nog vele mogen volgen.'



*Uitreiking Opstapjediploma's*

Opstapje is een programma dat voor een belangrijk deel thuis bij de gezinnen wordt uitgevoerd. Maar dit jaar gingen onze stagiaires en medewerkers er ook weer op uit met ouders. Collega Zozo vertelt: 'Op een open dag van basisscholen Ley en Leimundo heb ik verschillende gezinnen van Opstapje rondgeleid, die zich aan het oriënteren waren op de basisschool. Ik had de ouders gestimuleerd om zich voor te bereiden en te gaan kijken. Dat is gelukt. Door het bezoek hebben ouders een beter beeld gekregen van hoe het er op de scholen aan toe gaat, en wat hun eigen rol kan zijn in de begeleiding van hun kinderen.' Collega Angelique begeleidde dit jaar een bijzonder gezin. 'Ik voerde Opstapje uit bij een dove moeder die analfabeet is. Als professional kan ik dit aan, al moet ik in zo'n geval ook wel improviseren. Met behulp van handen en voeten communiceerden we met elkaar. De moeder heeft nu geleerd om samen met haar kind boekjes 'voor te lezen'. Dit had ze niet eerder gedaan, en ze wist niet dat ze dit in zich had. Ik heb haar sterker en zelfstandiger zien worden, ondanks haar handicap. Daar doe je het toch voor?!

**VOORLEESEXPRESS** Voorlezen is heel goed voor kinderen, maar lang niet vanzelfsprekend voor alle ouders. Het is een rustmoment voor het slapengaan... Samen lezen, verhalen vertellen en gesprekjes voeren is gezellig en boeken vergroten de wereld van kinderen. JES werkt via de VoorleesExpress aan de taalontwikkeling van kinderen en verrijkt de taalomgeving thuis.

---

De VoorleesExpress wordt voor een groot deel gedragen door onze vrijwilligers. Een van hen begon afgelopen jaar als voorlezer. Ze vertelt over haar eerste voorleesbezoek. 'Vandaag voorgelezen bij mijn gezin. Ik werd enthousiast ontvangen door de kinderen en ouders. De kinderen stelden vervolgens zelf voor om aan tafel te gaan lezen. Ik heb eerst even kort met ze gekletst, over hoe het op school was gegaan enzovoorts.

Vervolgens heb ik alle boeken laten zien die ik mee had genomen. De kinderen hebben allebei één boek uitgekozen en die zijn we samen gaan lezen. Het eerste boek was gekozen door de jongste. Het was een 'kijk&zoek'-boek. Ik denk dat we hier zeker een half uur in gekeken en over gekletst hebben. Ik gaf eerst een opdracht aan de kinderen: 'Waar zien jullie de lamp/plant?'. Daarna gaven de kinderen mij en elkaar een zoekopdracht. Ik heb op een gegeven moment de kinderen hun ouders laten halen. Zij hebben elkaar toen in het Arabisch nog meer zoekopdrachten gegeven. De kinderen en ouders genoten zichtbaar van de activiteit. Na het zoeken hebben we het andere boek gelezen en over de plaatjes in het boek gekletst. Toen ik weer naar huis vertrok, had ik een goed gevoel. Met de kinderen had ik veel gesproken, en ik merkte aan de ouders dat er lichtjes gingen branden over hoe leuk en leerzaam samen lezen kan zijn. Volgende week weer! Een andere vrijwilliger rondde haar werk bij haar gezin afgelopen jaar af. Over haar ervaringen met het programma is ze heel duidelijk: 'Ik vond het heerlijk om te doen, wat een superproject is de VoorleesExpress. Je kunt met relatief weinig inspanning echt iets teweegbrengen in een gezin. Veel taal, veel lol in taal en echte aandacht voor elkaar: dat levert het een gezin op. Bedankt voor deze mogelijkheid om zo in contact te komen met deze lieve mensen. Dat ik hen een eindje op weg heb kunnen helpen, is voor hen van betekenis. Maar ook voor mijzelf was het heel waardevol.'



*Leidse wethouder Marleen Damen reikte voor het tweede jaar diploma's uit aan de deelnemende gezinnen van de VoorleesExpress. De bijeenkomst die we met BplusC in de bibliotheek organiseerden.*





Voorleespret voor het hele gezin. Meer lezen over onze trouwe voorlezer Liesbeth kan [hier](#)

**JONG GELEERD, THUIS GEDAAN** Kinderen leren meer als er thuis aandacht is voor wat er op school gebeurt. Jong Geleerd, Thuis Gedaan geeft ouders inspiratie en handvatten over hoe zij spelenderwijs, samen met hun kinderen aandacht kunnen besteden aan de thema's die op school worden behandeld. Het programma wordt ook uitgevoerd in samenwerking met scholen, peuterspeelzaal of kinderopvang.

Jong Geleerd, Thuis Gedaan is een programma van JES, dat door het NJI als 'goed beschreven' programma is erkend. Kinderen en ouders groeien zichtbaar van deelname aan het programma. Ook voor onze stagiaires die het programma uitvoeren is het een positieve en leerzame ervaring. In [dit filmpje](#) vertelt (destijds) stagiaire Michelle over het programma en haar ervaringen ermee.



Stagiaire Milou (rechts op de foto) zette zich in voor het programma Jong Geleerd, Thuis Gedaan. Ze drukt haar bijdrage aan het programma mooi uit: "Bij de gezinnen thuis doen we verschillende activiteiten om de ontwikkeling van de kinderen te stimuleren. Het is prachtig om te zien hoe een gezin dichterbij elkaar komt wanneer we samen voorlezen, spelletjes doen en knutselen. Tijdens de huisbezoeken zie ik ouder(s) en hun kind(eren) echt opbloeien. Ze zetten zichtbare stappen in taal, spel en contact. Een van de dingen die een kind tegen mij zei was: 'Jij bent niet alleen mijn juf, maar ook mijn beste vriendin.' Zo een opmerking geeft mij als stagiaire veel motivatie."

**DE SPEELGROEP** Samen spelen is goed voor de band tussen ouder en kind. Een sterke band tussen ouder en kind is goed voor de ontwikkeling van het kind. Bij de Speelgroep ervaren ouders hoe leuk en belangrijk samen spelen is. Ze ontmoeten ook andere ouders uit hun wijk, die van heel verschillende plekken over de hele wereld komen, en leren veel van elkaar. Dit programma voeren we uit samen met Stichting Peuterspeelzalen Leiden (SPL).

---

JES voert de Speelgroep nu zo'n vier jaar uit, in goede samenwerking met SPL. Op de vier vestigingen in de stad spelen ouders met hun jonge kindjes samen en leggen ouders nieuwe contacten in de wijk.

Een evaluatie onder ouders leverde de volgende uitkomsten op: iedereen ervoer een prettige sfeer in de groep, waardoor vrijwel iedereen zich vrij voelde met zijn of haar kind te spelen tijdens de bijeenkomsten. Veel ouders geven aan dankzij de Speelgroep thuis ook meer te spelen met zijn of haar kind en nog veel meer ouders hebben meer zicht gekregen over de materialen waarmee ze met hun kind kunnen spelen. Vrijwel alle deelnemers vonden het heel fijn om met andere ouders te praten in De Speelgroep

en de meerderheid van de deelnemers zou graag contact willen blijven houden met de andere ouders. Het zelfstandig contact blijven houden als groep wordt ondersteund door onze medewerkers. Er zijn inmiddels twee groepen die in een openbare ruimte zelfstandig doorgaan met de Speelgroep!

*'Er komen lieve mensen op de Speelgroep uit alle landen en met heel verschillende beroepen en interesses.'*

*'Ik speel nu elke dag met mijn kind, omdat ik zie hoe leuk het is.'*

*'Ik heb gezien dat ik van iets kleins een spelletje kan maken.'*

*'Ik vind het fijn om ervaringen uit te wisselen over opvoeden.'*

*'Ik zou graag de leuke groep in stand willen houden, omdat ik weinig contacten heb in Leiden.'*

Als ouders tegen specifieke uitdagingen aanlopen zetten we de interventie **Triple P** in. Het uitvoeren van Triple P, vaak in de moedertaal van de ouders, versterkt de impact van onze andere programma's.



*Riley deed in 2019 met zijn moeder mee aan de Speelgroep. Dat beviel moeder en zoon erg goed. Door deelname aan het programma was de overstap naar de peuterspeelzaal een hele logische, en knutselt en speelt Riley daar nu vrolijk verder.*

## Programma's voor jeugd van 10 tot 18 jaar

**HUISWERKKAMER** Als je als organisatie werkt aan gelijke onderwijskansen, is de overgang PO-VO een belangrijke periode om in te investeren. De HuiswerkKamer biedt kinderen van 10 tot 15 jaar die thuis geen stimulerende omgeving hebben (ouders die niet kunnen helpen, geen rustige werkplek in huis), extra ondersteuning bij het maken van hun huiswerk. Ook coachen onze begeleiders de leerlingen en trekken ze er samen op uit om de wijk en de stad te verkennen. Zo wordt de overstap van het basis- naar het voortgezet onderwijs makkelijker en succesvoller. De HuiswerkKamer geven we vorm samen met BplusC en de Leidse scholen/schoolbesturen.

---

In de HuiswerkKamer wordt hard gewerkt. Huiswerk plannen, huiswerk maken, elkaar overhoren... We zijn er om onze leerlingen een succesvolle overgang van het basisonderwijs naar de middelbare school te bieden. Huiswerk staat daarbij natuurlijk centraal, maar we doen veel meer!

Afgelopen jaar zijn er veel nieuwe samenwerkingsverbanden opgezet om de wereld van onze leerlingen te vergroten. Albert Heijn Kopermolen in de Merenwijk sponsort ons bijvoorbeeld wekelijks. Leerlingen mogen er op dinsdag en donderdag in groepjes gezonde snacks gaan uitzoeken voor in de HuiswerkKamer. Ze rekenen fanatiek om te zien hoe ze het geld zo goed mogelijk kunnen besteden. Ook praten ze heel serieus met elkaar over wat nou gezond is en wat niet, en zijn ze rondgeleid door het magazijn achter de winkel. Als dank voor deze sponsoring hebben onze kinderen een zaterdag in juni fruit gesneden en uitgedeeld aan het winkelende publiek. Sporten in samenwerking met Sporttuintjes, gezond koken met GO Noord!, spelen met Thuis Op Straat (TOS): de HuiswerkKamer raakt steeds meer verankerd in de stad, en dat komt de kinderen ten goede!

Als we merken dat leerlingen interesse hebben in bepaalde onderwerpen, spelen we daar zo veel mogelijk op in. Dat heeft onder meer geresulteerd in een bezoek van meiden uit de Merenwijk die met hun begeleiders de tentoonstelling '1001 vrouwen in de 21<sup>e</sup> eeuw'. Voor en na het bezoek hebben de deelnemers uitvoerig met hen gepraat over hun favoriete 'grote vrouwen' en natuurlijk ook over de 'grote vrouw' in henzelf.

In het najaar werd een nieuwe vestiging van de Huiswerk

Kamer geopend in Zuidwest; ouders en kinderen kwamen enthousiast binnenstromen. Door deze nieuwe vestiging, samen opgezet met TOS, en opgeknapt met vrijwilligers van Stichting Present, TOS en ouders kunnen we nog meer kinderen ondersteunen.

Aan het einde van het jaar hebben onze leerlingen in Noord kaarten getekend en verkocht voor het goede doel, dat ze zelf uitkozen: Kinderpostzegels.



Onze begeleiders zijn belangrijk voor ons. Lees [hier](#) een interview met een van hen.

Ouders zijn erg blij dat hun kinderen terecht kunnen in de HuiswerkKamer, vertellen ze ons. En de uitspraak van deze leraar horen we vaker van de scholen: 'Ik kan echt merken dat de houding van Fouad in de klas positief is veranderd. Ik weet zeker dat het komt omdat hij nu naar de Huiswerk-Kamer gaat en hij zijn schoolwerk nu op orde heeft. Fijn!' (leerkracht basisschool Zuidwest)

*'De extra activiteiten die we doen met de Huiswerk-Kamer hebben mij enorm veel geleerd. Vooral het oefenen met sollicitatiegesprekken was echt heel leuk!'*

*'Behalve het fietsen door de regen vond ik àlles helemaal fantastisch!' (uitspraak na afloop excursie LiveScience @Naturalis)*

*'Dankzij u heb ik een van de beste cijfers van de klas voor mijn biologie-toets!'*

*'Eerst snapte ik niks van wiskunde, maar na het oefenen met Marnik is het een makkie!'*

*'Tof dat wij ook iets terug doen voor Leiden' (uitspraak bij het maken van de kerstkaartenactie)*

*'Souhail gaf me vertrouwen en bleef me steeds moed inspreken. Zonder hem was ik zeker gestopt en had ik nu geen diploma.'*

**SCHOOL'S COOL** Voor jongeren is het hebben van een veilige en betrouwbare volwassene in zijn of haar omgeving heel belangrijk. Via het programma School's cool zorgen we dat jongeren die geen 'steunfiguur' in de eigen sociale kring hebben, een mentor krijgen. Onze vrijwilligers bieden jongeren een luisterend oor en ondersteuning bij het ontdekken van hun interesses en talenten. Onze mentoren geven tijd, aandacht en een frisse blik, gericht op de toekomst. Uit onderzoek blijkt dat projecten zoals School's cool de kans op een succesvolle schoolloopbaan vergroten. Tot vorig jaar voerde JES dit programma uit onder de naam Coach@JES.

School's cool biedt leerlingen vanaf 10 jaar, net als de HuiswerkKamer, ondersteuning in de belangrijke periode van de overgang van basis- naar voortgezet onderwijs. Bij School's cool is het vertrekpunt echter niet het huiswerk maken, maar het persoonlijke contact tussen vrijwilliger en jongere en het verbinden van leefwerelden. Deelnemer Aisha vertelde: 'Mijn mentor Jolanda heeft ervoor gezorgd dat ik naar plekken ging waar ik eerst niet durfde te komen. Zij heeft mij nieuwe werelden laten zien, mijn talenten opgemerkt en geholpen om ze verder te ontwikkelen. Bijvoorbeeld toneelspelen! Toen ik auditie ging doen, kwam zij mee met mij en ik wist zeker dat het mij zou lukken.'



Mo heeft ook veel gehad aan zijn mentor. Hij liep achter met school na een ongeluk. Hij vertelt: 'In het begin twijfelde ik wel of ik mee moest doen met School's cool. Ik dacht dat ik mijn achterstand wel zelf kon oplossen. Maar ik ging toch maar naar het kennismakingsgesprek. Ik kon aangeven dat ik graag een rustig iemand wilde, maar wel iemand die duidelijke grenzen aangeeft en me wijst op mijn verantwoordelijkheden. Toen iemand was gevonden, kreeg ik een kennismakingsgesprek met Souhail. Het klikte meteen tussen ons, dus toen twijfelde ik niet meer. Ik wilde graag meedoen.'

'Ik ben nu zo blij dat ik die sprong gewaagd heb! Ik heb geleerd om te plannen en organiseren, maar ook gepraat over hoe ik mijn concentratie ergens bij kan houden en mezelf kan belonen als ik goed gewerkt heb.' Het was soms best lastig voor Mo om school te overtuigen dat hij zijn jaar zou halen. 'Maar Souhail gaf me vertrouwen en bleef me steeds moed inspreken. Zonder hem was ik zeker gestopt en had ik nu geen diploma.' Nu moet Mo zijn eigen tijd indelen. 'Het gaat heel goed dankzij alles wat Souhail me geleerd heeft. Ik kan echt iedereen aanraden om deel te nemen aan School's cool. Weet je niet goed wat je wilt of kom je ergens niet uit? Gewoon meedoen!'

**WEEKENDKLAS** Als je wil dat kinderen de kans krijgen zich optimaal te ontplooiën, dan moet dat ook buiten school gebeuren. WeekendKlas is er voor nieuwsgierige en ambitieuze kinderen die weinig voorbeelden hebben thuis en in een kleine (sociale) wereld leven. WeekendKlas biedt hen een omgeving om hun zelfvertrouwen te vergroten, om hun talenten te ontdekken en hun toekomstperspectief te verbreden. Door aanvullend onderwijs op zondag maken kinderen kennis met verschillende vakgebieden en beroepsgroepen, van bouwvakker tot bioloog en van professor tot politieagent. Ze leren waar ze goed in zijn en wat ze leuk vinden. En dat allemaal in het prachtige Rijksmuseum Boerhaave!

Onze leerlingen van WeekendKlas komen elke zondag met veel plezier naar Rijksmuseum Boerhaave toe. Ze ontmoeten er veel interessante mensen en voeren uitdagende opdrachten uit. Maar wat levert het hen nu op?

### Zelfkennis en zelfvertrouwen

De kinderen van WeekendKlas hebben meer zelfvertrouwen en zelfkennis. Ze weten waar zij goed in zijn en durven dit te laten zien aan hun omgeving. Een alumna, 16 jaar, vertelde ons: 'Ik ben heel erg blij dat ik WeekendKlas heb gedaan, ik heb echt bepaalde vaardigheden en kennis opgedaan. Ik kan een cv bekijken en daar kritische vragen over stellen. Als er een nieuwe docent solliciteert op mijn school, Vlietland college, dan mag ik daar bij zijn en kritische vragen stellen aan die persoon. Ik heb geleerd wat voor vragen je dan kan stellen. Dat durf ik gewoon.'

### Sociale vaardigheden en een netwerk

Door deel te nemen aan WeekendKlas vergroten de kinderen hun sociale vaardigheden en hun netwerk. Een leerling ging tijdens de excursie naar de verzorgingshuis De Parelvisiers aan tafel zitten met de bewoners. Hij ontdekte dat zij goed konden schaken, net als hijzelf. Hij sprak af vaker langs te komen om een potje te schaken.

### Kennis over opleiding en beroepen en het verbreden van het toekomstperspectief

De kinderen van WeekendKlas hebben een beter beeld van beroepen en de opleiding die je daar voor nodig hebt. Een jongen is gemotiveerd om laborant te worden na een bezoek aan Leiden Bio Science Park. Met een witte jas aan, net als de laborant durfde hij alles te vragen. 'Wat moet ik studeren? Hoe lang doe ik daarover?'

Zowel ouders als de leerlingen leren over de verschillende studieroutes. Daarmee wordt de druk een beetje van de Citotoets gehaald. We ontdekken met leerlingen en ouders welke stappen gezet moeten worden voor de toekomst-droom.

*Vlak voor de kerst namen we in Rijksmuseum Boerhaave afscheid van onze brugklassers. In de ochtend stonden we op de schaatsbaan met twee klassen, in de middag samen met bijna alle ouders, gastsprekers en met lekkere hapjes kregen de kinderen hun diploma.*



*In juni organiseerden we een brunch voor de sprekers en sponsors van WeekendKlas. Trouwe sprekers Vincent Icke en Harriette Verwey verzorgden een minicollege.*

## Meerstemmigheid in Rijksmuseum Boerhaave

JES is heel blij met de samenwerking met Rijksmuseum Boerhaave. Maar voor het Museum betekent het ook veel, zo blijkt:

‘Met deze voorbeelden van de samenwerking slaan we de handen ineen om optimaal kansen te bieden aan talentvolle kinderen die gezien hun achtergrond een steuntje kunnen gebruiken. De kennismaking in het schooljaar 2018/2019 is ons uitstekend bevallen en daarom willen we meer en een meer intensieve band met deze kinderen en hun ouders opbouwen. In de tweejarige cyclus die het programma van WeekendKlas kenmerkt, leggen we bouwstenen voor een inclusiever museum. Natuurlijk reiken onze ambities verder en willen we een inclusief museum voor iedereen zijn. Door te kijken door de ogen van de kinderen en ouders van JES Rijnland werken we aan een inclusief aanbod. JES Rijnland, de kinderen en de ouders zijn onze gids om samen aan een inclusief museum te bouwen.’

**ZOMERSCHOOL** De zomervakantie duurt voor sommige kinderen te lang. Zomerschool is een uitdagende en zinvolle besteding van de zomervakantie. Met extra onderwijstijd, gericht op het versterken van de taalvaardigheid, voorkomt Zomerschool dat het taalniveau daalt. Leerlingen die meedoen ontwikkelen meer zelfsturing, zelfkennis en zelfvertrouwen.

We horen vaak dat mensen het sneu vinden voor kinderen als ze in de zomervakantie naar ‘school’ gaan. Maar van onze Zomerschoolleerlingen hoor je dit geluid niet, hoor! Die vonden Zomerschool maar wat spannend, gezellig en leerzaam. We werkten dit jaar weer vier weken lang met kinderen uit de bovenbouw van de basisschool, rond twee thema’s, op twee prachtige locaties in Leiden.

Het eerste thema van dit jaar was ‘water’. Leerlingen leerden over watertechniek en ook over het belang van water voor Nederland. Ook gingen we op excursie naar Meijndel. Het thema is in samenwerking met Rijksmuseum Boerhaave vormgegeven en uitgevoerd. Het tweede thema was ‘reclame’. Leerlingen hebben in een week hun eigen ideële reclamefilm gemaakt. Een hele week leren filmen, script schrijven en toneel spelen in het decor van het prachtige Kinderrechtenhuis in Leiden, het was beter dan vakantie, volgens een deelnemer. ‘Ik verveelde me altijd in de zomervakantie. Nu heb ik nieuwe vrienden gemaakt en weet ik meer over reclames maken dan mijn oudere zus!’

We kunnen nog een heleboel schrijven over Zomerschool, maar veel leuker is om te laten zien wat er is beleefd en geleerd! Kijk daarom vooral naar deze twee vlogs:

- [Vlog thema water](#)
- [Vlog thema reclame](#)

*‘Ik verveelde me altijd in de zomervakantie. Nu heb ik nieuwe vrienden gemaakt en weet ik meer over reclames maken dan mijn oudere zus!’*



**RAAD VAN KINDEREN** Is het niet logisch om naar de ideeën van kinderen te luisteren, helemaal als het gaat over vraagstukken die ook hun toekomst gaan bepalen? Via de Raad van Kinderen denken kinderen structureel mee met bedrijven en organisaties over strategische en maatschappelijke vraagstukken. Iedereen wint met een Raad van Kinderen: kinderen kunnen meedenken over de wereld om hen heen, besluitvormers ontdekken nieuwe denkrichtingen en leraren worden geïnspireerd door de creatieve denkkraft van hun leerlingen. Met de Raad van Kinderen zorgen we ervoor dat de doelgroep van JES Rijnland zich verbonden voelt met de stad en het land waar ze wonen. Zij zijn de toekomstige democratische burgers.

---

De Raad van Kinderen is een krachtig middel om te werken aan kindinclusie. Op 24 juni gaf de Raad van Kinderen 10 rake adviezen over de Duurzaamste kilometer van Nederland in Leiden bij de Rabobank Katwijk, in het bijzijn van Leids wethouder Fleur Spijker.



*In november ontving Christiaan Sramek, leerling van het Da Vinci College Kagerstraat een Leids Jeugdlintje! Hij heeft zijn lintje in ontvangst mogen nemen voor zijn betrokkenheid bij de Raad van Kinderen van JES en voor zijn activiteit binnen zijn school. We zijn allemaal erg trots!*



*Op 6 juni maakte 'onze' Aya Prinses Laurentien aan het lachen met een pientere opmerking. Tijdens de #Conferentie2100 merkte Aya namelijk op dat volwassenen zich vaak blindstaren op de bestemming, maar dat de reis ernaartoe er ook toe doet..*

## Programma's voor ouders

**SLIM – SAMEN LEREN IN DE MORGEN** Ouders kunnen hun kinderen beter ondersteunen in hun (schoolse) ontwikkeling als ze het Nederlands en de taal van school kennen. Om ouders hierin verder te helpen is er SLIM. Moeders en vaders uit dezelfde wijk komen samen om de Nederlandse taal te leren. De lessen sluiten aan bij het onderwijs van hun kind. Elke les heeft een thema, bijvoorbeeld: 'kleding', 'ziek en gezond', 'het rapport' of 'het voortgezet onderwijs'.

.....

Onder deelnemers van SLIM is onderzocht wat de impact van het programma is op hun persoonlijke thuissituatie. De vragen die gesteld zijn, gingen over de opgedane kennis en vaardigheden om de ontwikkeling van hun kind(eren) te stimuleren en over de daadwerkelijke verandering van de omgang binnen het gezin. De resultaten:

- Bijna alle deelnemers geven aan meer kennis over de taalontwikkeling van kinderen te hebben opgedaan, beter geïnformeerd te zijn over het Nederlandse onderwijssysteem en over lesprogramma's op de basisschool. Daarnaast geeft bijna iedereen aan nu meer contact te hebben met de leerkrachten. Ook zijn er veel ouders die door deelname aan SLIM meer helpen op school. Een belangrijk resultaat met het oog op Ontwikkelings-Ondersteunend Gedrag (OOG) van ouders!
- SLIM heeft duidelijk impact op het contact tussen ouder en kind. 84% van de ouders geeft aan beter te kunnen kijken en luisteren naar zijn of haar kind, en nog meer ouders zeggen nu vaker met hun kind te praten, te lezen en te spelen dan voorheen. Alle onderzoek naar de ontwikkeling van jonge kinderen laat zien dat dit soort activiteiten van groot belang zijn in het kader van onderwijskansen, dus daar zijn we heel blij mee.
- De meeste ouders weten de bibliotheek nu goed te vinden.
- We hebben ook onderzocht of het zelfvertrouwen van de deelnemende ouders gegroeid is tijdens de cursus, en wat blijkt? 81% van de ouders geeft volmondig aan zelfverzekerder te zijn geworden. Dat is fijn, want een zekerder ouder kan zijn of haar rol als ouder weer beter vervullen.

**TEL MEE MET TAAL** We komen veel ouders tegen die graag met de juf of meester over de ontwikkeling van hun kind willen praten, maar de Nederlandse taal nauwelijks machtig zijn. Hoe fijn dat we dan samen met het Bondgenootschap Laaggeletterheid konden profiteren van subsidie Tel mee Met Taal. Diverse ouders uit de regio konden daardoor meedoen met het programma. Met Tel mee met Taal geeft het kabinet een extra impuls aan het bestrijden van lage taal-, reken- en digitale vaardigheden en het voorkomen hiervan.

.....

Voor Tel mee Met Taal voerden we afgelopen jaar cursussen uit rond de thema's *Taal en School* en *Taal en Gezondheid*. Deze cursussen zijn geëvalueerd.

Voor het thema *Taal en School* tekenden we onder andere de volgende reacties op:

*'Ik durf nu makkelijker praatjes met de mensen om me heen te houden (leerkracht, dokter, andere ouders). Ik heb meer zelfvertrouwen gekregen.'*

*'Na deze cursus ga ik betaald werk zoeken.'*

*'We hebben heel veel geoefend met praten. Het was echt spelend leren. Dat was fijn!'*



Van deelnemers van de cursussen *Taal en Gezondheid* kregen we de volgende reacties:

*'Het belangrijkste dat er door de cursus is veranderd is dat ik meer zelfvertrouwen gekregen heb en dat ik meer activiteiten ben gaan doen met mijn kind. Daar word ik blij van.'*

*'Ik durf nu vragen te stellen in een winkel en ik heb meer sociale contacten opgedaan.'*

*'Na de cursus ga ik vrijwilligerswerk doen bij de school van mijn kind.'*

**ouders ontmoeten ouders** Ouders die hun wortels niet in Nederland hebben en opvoeden in twee culturen, hebben heel veel informatie nodig om ouderschap vorm te geven. Natuurlijk is er het internet, de peergroep etc. Dit zijn bronnen van steun, maar ook van zorg.

Met 'Ouders ontmoeten Ouders' organiseerden we weer een grote variëteit aan activiteiten en bijeenkomsten die uitnodigen tot gesprek en daarmee ouderschap versterken. Het ging zowel om eenmalige en om series van bijeenkomsten. Enkele titels: Tieners, Opvoeden en Opgroeien, Ouderschapspel. We voerden ze uit in buurthuizen, in de moskee en in scholen. Waar mogelijk werken we bij deze activiteiten samen met partners zoals CJG, BplusC, ICIM-moskee, SPL etc.



# 3 Wetenschappelijk fundament, innovatie en internationalisering

JES werkt aan het verbeteren van de kansen van kinderen, elke dag weer, met de spreekwoordelijke 'voeten in de klei'. Onze belangrijkste troeven zijn daarom ook de expertise en onvermoeibare inzet van onze medewerkers, vrijwilligers en stagiaires. Om te zorgen dat zij optimaal kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen, aan het bevorderen van gelijke kansen, zijn onze programma's wetenschappelijk onderbouwd. In 2019 hebben we verschillende interessante verbindingen kunnen leggen met de wetenschap, om onze impact te vergroten. We namen actief deel aan de Onderwijstafel, aan het Leiden Education Fieldlab (LEF), aan de Nacht van de Leraar, aan Donderdag Verwonderdag en werkten aan een duurzame samenwerking met Rijksmuseum Boerhaave en Museum Naturalis.

## Lidmaatschap academische werkplaats Samen en leernetwerken met Hogeschool Leiden/Den Haag.

De Academische Werkplaats SAMEN is een kennis- en innovatienetwerk in de regio's Midden-Holland, Holland Rijnland en Haaglanden dat werkt aan een goede zorg voor jeugd. Daar brengen en halen we veel relevante kennis en ervaringen.

Het werken met leernetwerken is een nieuwe, heel interessante ontwikkeling. Interessant vanwege de kennis die het oplevert over de inhoud van ons werk, maar ook vanwege de kans die het ons biedt om onze begeleiding van stagiaires nog verder te professionaliseren en hun bijdrage te integreren in ons werk. Op deze manier werken zorgt voor een stevige koppeling van praktijk aan theorie en draagt zo bij aan de opleiding Social Work. Collega Sjanet: 'Het leernetwerk van JES bestaat uit alle HBO-stagiaires, hun stagebegeleiders en hun stagedocent. Elke bijeenkomst wordt door een aantal stagiaires, door de docent van de hogeschool en een professional van JES voorbereid. In 2019 hebben we de eerste bijeenkomst besteed aan het vormgeven van ons leernetwerk vanuit de verwachtingen van alle betrokkenen. Bij de tweede bijeenkomst hebben we stilgestaan bij het thema kindermishandeling. Onze vorderingen worden gevolgd vanuit het project met een actieonderzoeker van Hogeschool Leiden.'

Het leernetwerk brengt ons een nauwere samenwerking met de opleidingen van Social Work op Hogeschool Leiden en Haagse Hogeschool en een gestructureerde koppeling van theorie en praktijk. Daarnaast geeft het allen de gelegenheid om gezamenlijk te reflecteren op ons werk vanuit de verschillende perspectieven.'

*'Binnen het gehele project 'Samen Werken, Samen Leren' lukt het JES heel goed om in gelijkwaardigheid van elkaar te leren en is de motivatie om deel te nemen heel groot. Daar ben ik wel trots op!'*

- In 2018 is ons eigen programma **Jong Geleerd, Thuis Gedaan** opgenomen in de Databank Effectieve Jeugdinterventies. We hebben daarna [dit mooie filmpje](#) gemaakt over het programma. Hiermee konden we nieuwe stagiaires, financiers en collega-organisaties nog beter laten zien wat de kracht is van deze vorm van opvoedondersteuning.
- In april verscheen **een onderzoek naar de effecten van de VoorleesExpress**. Wat we in de praktijk al zagen, is nu ook wetenschappelijk vastgesteld: De VoorleesExpress levert een bijdrage aan de taalontwikkeling van kinderen! Wethouders van de gemeente Voorschoten namen een eerste exemplaar van het onderzoek in ontvangst. Het onderzoek geeft ons weer volop energie om te blijven



investeren in voorlezen! We doen mee aan een vervolgonderzoek in 2020/2021. Het gaat om onderzoek van de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) in opdracht van Stichting Lezen.

- De WeekendKlas ontvangt al sinds jaar en dag wetenschappers als gastdocent. **De WeekendKlas vindt elke week plaats midden in Rijksmuseum Boerhaave.** Onze leerlingen komen op speelse manier in aanraking met de wonderen van de wetenschap, en vinden het zelf vooral heel erg leuk!  
Op dit moment **onderzoeken medewerkers van de Universiteit van Amsterdam de werkwijze en effecten van de WeekendKlas.** De eerste interviews en metingen zijn achter de rug; we kijken uit naar de bevindingen!
- **VIB-training:** Video-interactiebegeleiding (VIB) is een vorm van professionele begeleiding waarbij de interactie tussen stagiaire, vrijwilliger of medewerker met deelnemers in de verschillende programma's van JES inzichtelijk gemaakt wordt door middel van video-opnames. Het samen bespreken en analyseren van deze opnames bevordert reflectie op eigen handelen. Het stelt de uitvoerder van een programma beter in staat om adequaat te reageren op de hulpvraag en de ontwikkeling van de deelnemer(s). Enkele JES-medewerkers worden momenteel opgeleid als VIB-trainer.
- **Erasmus+ en Leidse Innovatiesubsidie:** Samen met OnderwijsAdvies hebben we een subsidie aangevraagd en toegekend gekregen voor het programma Alle Talen Tellen Mee. Dit onderzoek wordt uitgevoerd onder leiding van professor Van Steensel (EUR en UvA). In Nederland wonen meer dan 2.5 miljoen mensen die naast het Nederlands met een andere taal zijn opgegroeid. Ook in Leiden is een toename te zien van het aantal kinderen dat opgroeit in een meertalige omgeving (1 op de 3). Hoewel het huidige taalcurriculum zich voornamelijk richt op leerlingen met Nederlands als moedertaal, vragen recente beleidsnota's allen om meer aandacht voor de meertalige identiteit van leerlingen. Door in het onderwijs via speelse en motiverende activiteiten aandacht te besteden aan de verschillende thuistalen (talensensibilisering) ontwikkelen kinderen een talig bewustzijn en een referentiekader dat hen zal helpen bij het leren van vreemde talen, het verkennen van andere culturen en het verder perfectioneren van de moedertaal.

- **MAATWERK:** Het MAATWERK-onderzoek is een meerjarig onderzoek van de Hogeschool Rotterdam en de EUR (in het kader van de regeling RAAK-PRO). MAATWERK staat voor: *Meerwaarde bij de AAnpak voor Taalstimulering en Werken aan Effect tijdens Routines met Ouder-Kindprogramma's*. Het onderzoek heeft als doel na te gaan hoe programma's, waarin laagopgeleide ouders worden aangemoedigd de vroege talige en geletterde ontwikkeling van kinderen te stimuleren, beter kunnen worden toegesneden op de behoeften van deelnemende gezinnen. Het deelproject waaraan JES een bijdrage gaat leveren, richt zich op het aanbieden van digitale prentenboeken, digitale praatplaten en materiaal in de moedertaal. Dit onderzoek gaat ons concrete handvatten opleveren in hoe we onze ouders zo passend mogelijk kunnen ondersteunen in het stimuleren van de taalontwikkeling van hun kinderen. In 2019 is de financiering voor dit onderzoek toegekend. Begin 2020 zijn afspraken gemaakt met de uitvoerende partners van het onderzoek. De verwachte start is in september 2020.

### Internationalisering

Als je met zoveel talen en culturen werkt, is het belangrijk dat je zelf goed op de hoogte blijft en gevoed wordt. Internationaliseren om het ontmoeten van andere culturen, is in Leiden niet nodig: de hele wereld is in Leiden vertegenwoordigd. Maar wel is het belangrijk om te leren van ervaringen en expertise in de wijde wereld. Het thema 'verken je wereld' heeft niet alleen betrekking op onze deelnemers, maar ook op onze medewerkers. Zo houden wij de zaag scherp en kunnen we beter aansluiten bij onze kinderen en ouders die overal vandaan komen. We droegen in 2019 actief bij aan de **ISSA-conferentie**. We hebben een delegatie uit Singapore en Hongkong ontvangen en rondgeleid in Leiden. Volgend jaar verwachten we nieuwe delegaties, onder meer uit Vietnam.

**PINN: Kind- en gezinsondersteuning in Nederland vanuit een internationale blik:** JES Rijnland, CJG Leiden en ICDI organiseerden van 14 tot 16 oktober samen de derde PINN International Learning Exchange in Leiden. De deelnemers waren mensen uit de praktijk, programma-coördinatoren, docenten, onderzoekers en beleidsmakers uit Portugal, Ierland, Noorwegen en Nederland. Het doel van deze uitwisselingen is het beter begrijpen hoe preventie en vroege interventie werken voor kinderen met extra behoeften in diverse landen. Tijdens het drukke driedaagse

programma kregen de internationale bezoekers de gelegenheid om te praten met ouders, leerkrachten, maatschappelijk werkers, beleidsmakers, docenten en gezinsondersteuners. Internationale deelnemers waren zeer enthousiast over de bijzondere, nauwe samenwerking tussen gezondheids-, zorg- en onderwijsprofessionals in Nederland. Ook De Brede School Het Gebouw, zijnde het gastvrije gemeenschapsgerichte, geïntegreerde centrum met een bibliotheek, peuterspeelzaal, speelgoedbibliotheek, kind- en gezinsgezondheidscentrum, café en basisscholen – alles onder één dak in het multiculturele Leiden-Noord – was een hoogtepunt.

PINN staat voor Proactive International Network for Newborn and Young Children en wordt ondersteund door het Erasmus+ Programma. Begin 2019 vond de PINN-conferentie plaats in Portugal, daar was JES ook vertegenwoordigd. In 2020 gaan wij naar Ierland. We maken binnen dit project verbinding met Leiden kennisstad.

Op woensdag 1 mei, de Dag van de Arbeid, was **PvdA-Europarlementariër Kati Piri** in Leiden voor een werkbezoek bij Stichting JES Rijnland in het Kinderrechtenhuis. We spraken over de kansen die kinderen horen te krijgen en de basis die hiervoor bij JES wordt gelegd. Een goed en menselijk gesprek waarin iedereen de belangen van een ander voorop had staan!



*PINN-conferentie*



*Werkbezoek europarlementariër Kati Piri*

## 4 Oog voor ouders en 'kindinclusie'

JES werkt van oudsher vanuit het gedachtengoed van Alice van der Pas, namelijk: 'Naast de ouder gaan staan' is belangrijk voor ons. Dat doen we in ons contact met individuele ouders, maar ook door programma's als Tel mee Met Taal, waarin taal en versterking van ouderschap centraal staat. Ook in onze 'Ouders ontmoeten Ouders'-bijeenkomsten, staat uitwisselen en ontmoeten centraal. Een mooi voorbeeld hiervan is een bijeenkomst die we op 24 maart organiseerden samen met Islamitisch Centrum Imam Malik (ICIM), over puberteit en sociale media. Er was

ruimte voor kennisoverdracht, maar vooral voor gesprek. En dat werd gewaardeerd. We hebben hiermee bijgedragen aan Ontwikkeling Ondersteunend Gedrag (OOG) van ouders. De samenwerking met de Moskee wordt in 2020 voortgezet en geconcretiseerd.

Aan kindinclusie werken we van oudsher al, maar de laatste twee jaar nog gericht, via de Raad van Kinderen. Het heeft het thema (kind)inclusiviteit nog scherper op ons netvlies gezet, en is een thema dat steeds meer verweven raakt in onze activiteiten en aanpak.

## 5 Midden in de samenleving

JES opereert midden in de samenleving, samen met partners uit die samenleving. Natuurlijk staan we op goede voet met bibliotheek, CJG en kinderopvang/peuterspeelzaalwerk, scholen en het welzijnswerk. Maar JES verbindt ook aan sport, cultuur en het lokale bedrijfsleven. We hebben ook goede contacten met de Rotary, Lionsclubs en Soroptimisten. We merken dat we gewaardeerd worden en werken samen aan een samenleving met gelijke kansen voor iedereen.

*Collega Souad Chatbi werkt op vrijdagen vanuit Bredeschool Merenwijk. Tijdens de koffieochtenden van deze school (bijna 100% meertalige kinderen) is ze aanwezig om vragen van ouders te beantwoorden. Souad: 'Ik verbind gezinnen aan programma's van JES, als daar behoefte aan is. Ook ben ik een laagdrempelige schakel tussen de ouders en leerkrachten op school (of pedagogisch medewerkers van SPL). Daarnaast verbind ik ouders met een klein netwerk aan elkaar. Voor flink wat Syrische gezinnen werkt dat bijvoorbeeld heel fijn. Er ontstaan veel mooie nieuwe contacten door deze samenwerking!'*



Souad Chatbi

# Vrijwilligers

## Vrijwilligers maken onlosmakelijk onderdeel uit van onze organisatie. Ze leveren een belangrijke bijdrage aan ons werk.

Nieuwe aanmeldingen vrijwilligers .....	81
Totaal vrijwilligers actief .....	292
Vrijwilligers op kantoor .....	1
SLIM voor Ouders .....	2
VoorleesExpress, voorlezers en coördinatoren .....	119
School's cool, mentoren .....	62
WeekendKlas, gastsprekers .....	90
HuiswerkKamer, begeleiders .....	18

Onze vrijwilligers zijn van alle leeftijden, hebben heel uiteenlopende beroepen en interesses. We vinden onze vrijwilligers via ons formele en informele netwerk, waarbij 'via via'-werving het beste lijkt te werken. Voor onze vrijwilligers hebben wij een collectieve ongevallenverzekering afgesloten. Vrijwilligers die een op een met kinderen werken, zijn verplicht om een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) te overleggen.

Vier keer per jaar organiseren we een informatieve bijeenkomst voor onze vrijwilligers. Dit jaar gingen die over de Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling (samen met JGT), Ieder kind verkent de wereld, het Belang van het verkennen van de wereld (met Rijksmuseum Boerhaave) en over Culturele diversiteit. We zien dat de thema-avonden en intervisiebijeenkomsten worden gewaardeerd, omdat ze relevante kennis en vaardigheden opleveren en omdat het sociale contacten onderling stimuleert. Voor ons is het persoonlijke contact met onze vrijwilligers belangrijk, omdat we hierdoor meer leren over hun kwaliteiten, behoeften en verfrissende ideeën en invalshoeken.

Om ons werken met vrijwilligers op een hoger plan te tillen zijn we in 2019 gestart met een klankbordgroep van vrijwilligers. Dit initiatief wordt voortgezet in 2020. Een oud-stagiaire doet een onderzoek naar het vinden, verbinden en boeien van vrijwilligers bij JES en zal advies uitbrengen over de wijze waarop vrijwilligers betrokken willen zijn bij JES Rijnland.

In 2019 hebben we, vooral door onze samenwerking met Rijksmuseum Boerhaave en Naturalis, ook mooie contacten opgebouwd met conservatoren, museumdocenten en beveiligers.

In De HuiswerkKamer werken we met vrijwillige begeleiders, maar ook met werkstudenten. Het werken met deze studenten bevordert de continuïteit in de begeleidingspool.

### De vrijwilliger van de VoorleesExpress:

- Bijna 50% van de voorlezers is 20-30 jaar. Dit komt grotendeels door de goede samenwerking met hogeschool en universiteit.
- Meer dan 40% van de voorlezer is 50-plusser. Tussen 30 en 50 zijn de meeste mensen druk met een eigen gezin of werk.
- 1/3 van de vrijwilligers vonden we via via.
- Bijna 10% van de vrijwilligers was eerder al een keer actief voor de VoorleesExpress.
- Meer dan de helft van de gezinnen heeft met de vrijwilliger gesproken over hun behoefte om hun taal, opvoed- of digitale vaardigheden te vergroten. Een mooie eerste stap voor actie!
- Vrijwilligers geven in 98% van de gevallen aan dat het gezin waar ze terecht kwamen tot de doelgroep hoort waar het programma voor bedoeld is.
- Meer dan 95% van de gezinnen is meertalig. In 1/3 van de gezinnen wordt thuis geen Nederlands gesproken.
- Vrijwilligers zien dat de kinderen waar ze aan voorlezen tijdens het programma duidelijk meer plezier krijgen in lezen, meer zelfvertrouwen ontwikkelen en meer zijn gaan praten.

### Bijeenkomsten voor vrijwilligers

Onze vrijwilligersbijeenkomsten worden over het algemeen goed bezocht en gewaardeerd. Zo organiseerden we in september een avond over culturele diversiteit. Mentor Dana van Beek vertelde een inspirerend verhaal over 'De ander, kijken naar jezelf en naar de ander'. Deelnemers gaven de volgende feedback: 'de praktische voorbeelden zijn erg leuk en leerzaam om te horen!', 'verhelderend en inspirerend', 'het was zeer boeiend', 'eerlijk tegenover eervol, wat een eyeopener!', 'leerzaam, ik wil er meer over horen!'.



# Thematisch werken

## Ieder kind taal(v)aardig

Taal(v)aardigheid van kinderen is heel belangrijk voor de veelal meertalige kinderen waar we mee werken. Taal staat centraal in de VoorleesExpress natuurlijk, maar heeft in andere programma's ook een belangrijke rol. In de WeekendKlas wordt gewerkt met de leesmethode Nieuwsbegrip, in de Zomerschool wordt veel gepraat, geschreven, gerapt en gedicht. De HuiswerkKamer besteedt speciale aandacht aan begrijpend lezen, debatteren en woordenschat. Bij de programma's Opstapje, Jong Geleerd, Thuis Gedaan en De Speelgroep staat het stimuleren van de interactie tussen ouder en kind op de eerste plaats. Via de programma's Tel mee Met Taal en SLIM zetten we ouders in hun 'taalkracht'.

Natuurlijk deed JES ook dit jaar weer mee aan de Nationale Voorleesdagen en met de Week van de Alfabetisering. Tijdens de Kinderboekenweek reden we met een bakfiets – de boekJESfiets – door Leiden en lazen we op diverse plekken voor. We organiseerden in november de Onderwijstafel over meertaligheid, waarbij Turks-Arabische moeders traditioneel kookten, een berberloog in het Berbers voorlas en een meertalig kind dit verhaal naar het Nederlands vertaalde. Deze bijeenkomst leverde ons veel positieve reacties uit het onderwijs.

## Ieder kind heeft voldoende

Armoede is een belangrijke belemmerende factor als het gaat om gelijke kansen. Als je geen goed ontbijt op hebt, kun je ook niet goed opletten op school. Als je geen smartphone hebt, mis je belangrijke mededelingen van school etc. JES grijpt alle kansen aan om kinderen die opgroeien in armoede te ondersteunen. Door ze aan te dragen voor uitstapjes van andere organisaties, door te zorgen voor gezonde snacks in De HuiswerkKamer, door mee te werken aan acties als 'Vakantietassen', door te signaleren als een kind niet voldoende heeft. Maar ook op strategisch niveau zetten we ons in. Door aan te sluiten bij de Alliantie tegen kinderarmoede bijvoorbeeld, door onze contacten met Stichting Leergeld en de Diaconie en via de Raad van kinderen, die gemeente Leiden adviseerden over het thema.

## Ieder kind (ver)kent de wereld

Programma's als WeekendKlas, HuiswerkKamer, Zomerschool maar ook Opstapje dragen bij aan het verkennen van de wereld. We maken samen uitstapjes naar de kinderboerderij, doen interessante workshops en bezoeken musea. Ook brengen we onze kinderen in contact met inspirerende jongeren en volwassenen. Zo organiseerde Lakenstad Leiden op 13 oktober een benefietconcert plaats voor onze WeekendKlas. Kinderen van de WeekendKlas bezochten het concert zelf ook. Ze wisten niet wat ze hoorden en zagen!

## Ieder kind vitaal en vrolijk

In al onze programma's besteden we aandacht aan gezond eten en beweging, en aan plezier. Extra zichtbaar was dat dit jaar door deelname aan de Singelloop (5 april) en Kidsrun van Leidse Marathon (19 mei). Onze deelname werd bekostigd door accountantskantoor Zirkzee.



# JES, onze organisatie

## PERSONEEL

Aantal medewerkers op 31-12-'19:	23
In dienst getreden	5
Uit dienst getreden	10
Aantal Fte's	19,53
Hbo-stagiaires	6
Snuffelstage Waterland (praktijkonderwijs)	1
Onderzoeksstage	1
Freelancers	2

JES heeft zeven medewerkers van 50 jaar of ouder, acht twintigers in dienst en acht medewerkers tussen 30 en 50 jaar.

Het verzuim in 2019 was lager dan in 2018, maar nog steeds veel te hoog (10.4%). Het relatief hoge verzuimcijfer wordt met name verklaard door langdurig ziekte van zes medewerkers. Volgens de Arbodienst was in geen van deze gevallen sprake van arbeid gerelateerd verzuim. Het verzuim was onder andere te verklaren door ernstige complicaties tijdens zwangerschap en door verlieservaringen in de privésfeer. Aan het einde van 2019 waren ook veel medewerkers tijdelijk geveld door griep.

JES heeft in 2019 helaas ook veel contracten niet kunnen verlengen, vanwege de financiële toekomst. Ook kozen mensen voor een andere baan. Meer perspectief was met name bij jonge collega's een reden voor vertrek.

In 2018 hebben medewerkers een 'Vitaliteitscheck' gedaan. Uit deze check kwam voor iedereen een persoonlijke analyse van mogelijkheden voor een gezonde leefstijl. Vervolgens organiseerden kleine groepjes medewerkers op maandelijkse basis een 'vitaliteitsactiviteit' zoals een wandeling, een gezonde snack of een goed gesprek. Vanaf 2020 is er ook tweemaal per week gelegenheid om voor en na werktijd te mediteren o.l.v. een collega die bevoegd is om mindfulnessstrainingen te geven.

JES heeft voor medewerkers de mogelijkheid om voordelig te sporten en te fietsen.

## RAAD VAN TOEZICHT

Frank van den Akker (voorzitter)

Sytske Feenstra (vicevoorzitter)

Job Kok

Agnita Mur

Jamila Aanzi

De Raad van Toezicht is in 2019 vier keer bijeengekomen.

## PERSONEELSVERTEGENWOORDIGING

Souad Chatbi

Diliana van Moll

Zeynep Uslu

In 2019 is de personeelsvertegenwoordiging 7 keer met de bestuurder samengekomen. Er is een gesprek geweest met een lid van de Raad van Toezicht. In 2019 heeft de PVT deelgenomen aan een training 'Aan de slag met de PVT'. De PVT heeft in 2019 veel aandacht besteed aan het thema cultuursensitiviteit en vitaliteit.



# Subsidies, fondsen en donaties

Ons werk werd voor het grootste deel gefinancierd door de gemeenten waar we actief zijn. Daarnaast ontvingen we ook rijkssubsidie, diverse fondsbijdragen, giften en donaties van stichtingen, bedrijven en particulieren. In 2019 waren deze afkomstig van:

Oranje fonds  
Fonds 1818  
Vogelgezang Foundation  
Missing Chapter Foundation  
Stichting Dioraphte  
Stichting Kinderpostzegels Nederland  
Stichting Puerto Cruz  
Stichting Utopa  
Soroptimisten Leiden Aurora  
Tintelingen, Hogeschool Leiden  
RDO Balije van Utrecht  
De Leidsche Maatschappij van Weldadigheid  
Stichting Sint-Maarten  
Strategy on Demand

Stichting Heilige Geest  
Stichting Madurodam Kinderfonds  
Rabobank Wensenfonds  
Stichting Boschhuizen  
Gravin van Bylandtstichting  
Studio America  
Leiden Lakenstad  
Rijksmuseum Boerhaave  
Ministerie van VWS  
Zirkzee Groep

Zie voor ons volledige financieel jaarverslag de website:  
[www.jesrijnland.nl](http://www.jesrijnland.nl)



## COLOFON

Aan dit jaarverslag hebben meegewerkt:

### Tekst

Maryse Bolhuis

### Fotografie

Patricia Börger, Eelkje Colmjon,  
Eveline van Egdom en beeldbank  
JES Rijnland

### Vormgeving

Nanda Alderliefste, noinoloi.nl

April 2020



### Kinderrechtenhuis

Hooglandse Kerkgracht 17s, 2312 HS Leiden  
071 342 09 00

### Brede School Het Gebouw

Arubapad 52, 2315 VA Leiden  
071 523 15 88

[www.jesrijnland.nl](http://www.jesrijnland.nl)

Vertrouwen in je toekomst



# Ben jij een verschil- maker?

## VRIJWILLIGER WORDEN?

Barst jij van de energie? Ben je gemotiveerd en geef je dat graag door? En wil je het liefst ook een ander op weg helpen in zijn/haar ontwikkeling? Super tof!

Ga dan snel naar onze website en kijk wat voor vrijwilligers wij zoeken!

Heb jij zelf een idee of kan je niet kiezen welke vacature het beste bij je past?  
Bel of mail ons gerust!

(071) 342 09 00

[info@jesrijnland.nl](mailto:info@jesrijnland.nl)

[www.jesrijnland.nl](http://www.jesrijnland.nl)



**Rijnland**

Vertrouwen in je toekomst